

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.3 VZGOJA ZA ZDRAVJE

V Sloveniji je bilo v letu 2013 izvedenih 46.338 zdravstvenovzgojnih dejavnosti za različne starostne skupine na primarni ravni zdravstvenega varstva. Najpogosteje so dejavnosti namenjene otrokom in mladostnikom. Vsebine, ki so posredovane najpogosteje, so vzgoja za ustno zdravje, zdrav način življenja, spolna vzgoja in zdrava prehrana.

Izvajanje vzgoje za zdravje na primarni ravni zdravstvenega varstva ima v Sloveniji že dolgo tradicijo.

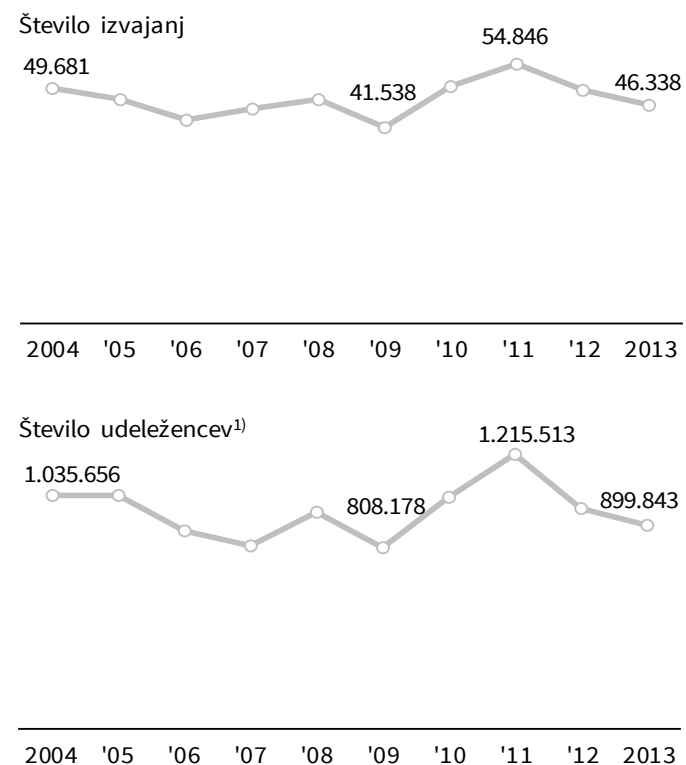
Diplomirane medicinske sestre so najpogostejše izvajalke, sledijo jim zdravstveni tehniki in višje medicinske sestre.

V vsem opazovanem obdobju so najpogosteje posredovane vsebine vzgoja za ustno zdravje (zobozdravstvena vzgoja), zdrav način življenja, spolna vzgoja in zdrava prehrana.

Večina dejavnosti vzgoje za zdravje je namenjena otrokom in mladostnikom (87 %), predvsem osnovnošolcem. Vzgoja za ustno zdravje je zajela največ osnovnošolcev (večinoma iz nižjih razredov).

Izvajalci dejavnosti se poslužujejo različnih metod in oblik dela, ki jih med seboj večinoma kombinirajo. Najpogosteje se poslužujejo predavanj, razgovorov, demonstracij in praktičnega dela. Vzgoja za ustno zdravje je najpogosteje beležena kot individualna oblika dela (npr. demonstracija), ostale pa so pogosteje izvajane skupinsko (npr. predavanje).

4.3 Graf 1: **Izvajanja in udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti, Slovenija, 2004–2013**

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 1: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2004–2013

Izvajanja po vsebinah	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zobozdravstvena vzgoja	18.095	16.422	14.859	10.742	18.024	16.323	19.439	24.464	21.155	20.791
Zdrav način življenja	7.443	5.868	5.366	4.803	8.079	6.375	8.234	8.372	7.689	5.961
Zdrava prehrana	5.106	4.243	4.445	3.760	3.826	3.309	3.510	4.450	3.885	3.278
Spolna vzgoja	2.602	2.537	2.332	2.337	2.365	2.012	2.541	2.299	2.232	2.145
Telesna dejavnost	1.074	1.039	1.124	1.097	1.243	1.097	1.329	1.331	1.336	1.476
Osebna higiena	1.539	1.885	1.264	1.174	1.291	1.349	1.310	1.347	1.032	1.188
Ostale vsebine	13.822	15.395	13.781	21.440	12.728	11.073	13.840	12.583	11.973	11.499
SKUPAJ	49.681	47.389	43.171	45.353	47.556	41.538	50.203	54.846	49.302	46.338

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 2: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2013

Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zobozdravstvena vzgoja	539.215	417.796	586.246	466.015	615.923	764.509	595.717	579.748
Zdrav način življenja	72.585	86.931	88.110	83.003	109.428	143.128	100.904	75.187
Zdrava prehrana	40.822	39.876	40.150	35.991	48.538	55.324	45.786	40.311
Spolna vzgoja	51.379	52.852	52.432	41.196	53.624	50.164	47.559	45.868
Telesna dejavnost	8.792	10.554	15.074	13.463	16.874	12.344	13.868	13.492
Osebna higiena	20.818	25.288	25.613	28.010	26.104	30.423	21.902	25.177
Ostale vsebine	146.264	177.192	151.367	140.500	156.420	159.621	148.854	120.060
SKUPAJ	879.875	810.489	958.992	808.178	1.026.911	1.215.513	974.590	899.843

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

V vsem opazovanem obdobju je bila vzgoja za ustno zdravje najpogosteje izvajanja vsebina, prav tako je bilo s to vsebino zajeto največ ciljne populacije.

4.3 Tabela 3: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in vsebinah, Slovenija, 2013

Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	< 7 let	7-9 let	10-14 let	15-19 let	Starši ²⁾	Odrasli ³⁾	Str. delavci ⁴⁾	Drugi	SKUPAJ
Zdrav način življenja	19.151	20.620	7.729	10.589	5.219	10.559	856	464	75.187
Duševno zdravje	376	608	2.601	1.941	-	512	207	17	6.262
Zdrava prehrana	8.345	8.764	11.927	4.200	2.440	4.248	285	102	40.311
Spolna vzgoja	626	2.905	25.379	16.043	260	359	179	117	45.868
Telesna dejavnost	993	1.199	3.709	1.848	516	4.734	321	172	13.492
Dobra drža	201	198	120	142	9	68	48	-	786
Zasvojenosti	35	40	5.174	1.522	649	111	47	39	7.617
Tvegano pitje alkohola	-	-	1.954	671	-	311	10	14	2.960
Kajenje tobaka	475	643	3.210	1.683	20	646	105	76	6.858
Ilegalne droge	-	-	1.523	509	104	71	4	1	2.212
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	1.652	3.388	4.289	2.309	722	56	412	48	12.876
Dejavniki tveganja za KVB ⁵⁾	-	-	101	220	-	5.475	360	282	6.438
Zdravo hujšanje	-	-	71	435	5	1.904	89	36	2.540
Rak	-	-	574	9.845	31	622	132	1.044	12.248
Nalezljive bolezni	365	1.390	1.722	1.717	470	521	105	19	6.309
Sladkorna bolezen	-	-	336	42	-	3.393	84	52	3.907
Osebna higiena	10.203	7.821	5.131	1.061	519	76	265	101	25.177
Zobozdravstvena vzgoja	139.888	307.952	106.544	7.429	10.893	1.290	4.613	1.139	579.748
Šola za starše – zgodnja nosečnost	-	-	-	-	-	2.905	-	-	2.905
Šola za starše – predporodna priprava	-	-	-	-	-	15.300	-	-	15.300
Visok krvni tlak	-	-	-	18	-	-	249	31	298
Drugo ⁶⁾	2.382	3.816	11.473	1.386	886	6.846	2.181	750	29.720
SKUPAJ	184.692	359.344	193.567	63.610	22.743	60.007	10.552	4.504	899.019

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Starši predšolskih, osnovnošolskih otrok in dijakov.

³⁾ Odrasli in mladina od 20 let dalje (študenti).

⁴⁾ Pedagoški delavci, vzgojitelji in zdravstveni delavci.

⁵⁾ Bolezni srca in ožilja.

⁶⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 4: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti, Slovenija, 2013

Izvajalec ¹⁾ (poklicni profil)	Število ²⁾	%
Diplomirana medicinska sestra	26.854	55,3
Medicinska sestra, zdravstveni tehnik	9.982	20,6
Višja medicinska sestra	4.023	8,3
Drugi	2.780	5,7
Profesor zdravstvene vzgoje	2.194	4,5
Fizioterapevt	1.111	2,3
Zobozdravnik	833	1,7
Zdravnik	740	1,5
Diplomirani organizator dela v zdravstvu	30	0,1
SKUPAJ	48.547	100,0

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

²⁾ Število kaže, kolikokrat je pri izvajanju zdravstvenovzgojne dejavnosti sodeloval določen poklicni profil (npr. 740-krat je sodeloval zdravnik).

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

Medicinske sestre različnih profilov izvedejo 84,2 % vseh dejavnosti vzgoje za zdravje.

4.3 Tabela 5: Metode zdravstvenovzgojnega dela, Slovenija, 2013

Metoda ¹⁾	Število	%
Razgovor	25.058	29,5
Demonstracija	17.608	20,7
Predavanje	16.209	19,1
Praktično delo	14.390	16,9
Drugo	8.071	9,5
Delo s tekstom	3.397	4,0
Igranje vlog	201	0,2
SKUPAJ	84.934	100,0

¹⁾ Možno je beležiti več metod dela pri enem izvajanju.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.3 Tabela 6: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013

Izvajanja po vsebinah	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Spodnjeposavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Notranjsko-kraška	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Zdrav način življenja	1.534	615	346	492	34	87	386	1.701	190	49	273	254	5.961
Duševno zdravje	11	23	62	29	4	8	82	79	50	8	24	33	413
Zdrava prehrana	1.264	116	140	199	33	57	319	563	392	11	100	84	3.278
Spolna vzgoja	79	108	151	355	27	44	235	535	167	41	223	180	2.145
Telesna dejavnost	121	78	33	315	19	46	347	308	59	17	58	75	1.476
Dobra drža	22	-	-	9	-	-	93	13	2	2	12	18	171
Zasvojenosti	16	19	67	48	7	15	16	107	3	4	13	52	367
Tvegano pitje alkohola	65	4	-	30	2	-	19	38	26	8	15	22	229
Kajenje tobaka	111	15	8	74	13	17	58	173	18	6	42	71	606
Ilegalne droge	-	-	3	30	-	12	3	8	-	-	-	13	69
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	35	42	35	175	8	49	46	443	2	6	36	60	937
Dejavniki tveganja za KVB ¹⁾	223	113	31	108	12	39	136	189	64	33	93	58	1.099
Zdravo hujšanje	18	26	5	57	17	11	25	50	13	8	6	11	247
Rak	63	10	76	56	-	31	325	306	3	4	31	37	942
Nalezljive bolezni	4	12	12	13	-	29	24	209	10	7	26	33	379
Sladkorna bolezen	1.030	-	-	3	2	-	53	14	24	8	4	7	1.145
Osebna higiena	6	58	49	79	1	92	70	756	7	6	12	52	1.188
Zobozdravstvena vzgoja	567	2.988	732	4.089	208	380	4.311	5.593	102	176	1.133	512	20.791
Šola za starše – zgodnja nosečnost	14	15	9	2	37	2	387	63	29	-	-	5	563
Šola za starše – predporodna priprava	52	76	78	347	87	17	154	461	48	22	36	109	1.487
Visok krvni tlak	266	-	13	8	2	-	9	104	5	-	3	3	413
Drugo ²⁾	375	65	231	335	41	37	223	574	106	70	107	268	2.432
SKUPAJ	5.876	4.383	2.081	6.853	554	973	7.321	12.287	1.320	486	2.247	1.957	46.338
%	12,7	9,5	4,5	14,8	1,2	2,1	15,8	26,5	2,8	1,0	4,8	4,2	100,0

¹⁾ Bolezni srca in ožilja.²⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 7: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013

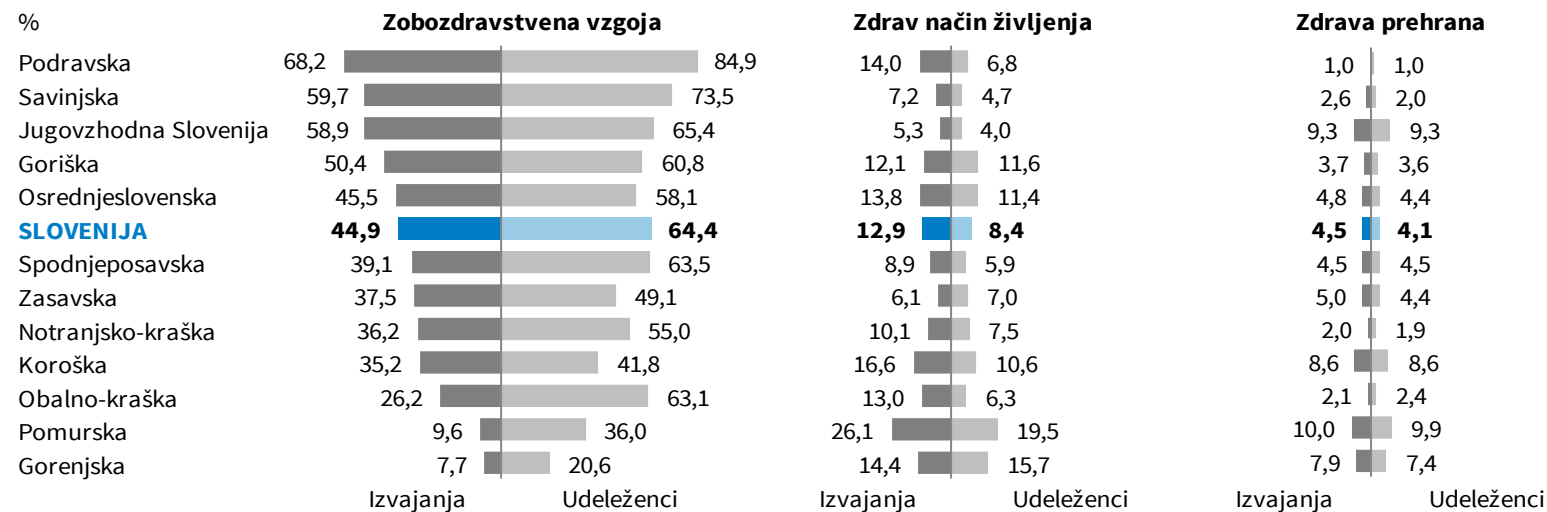
Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Spodnje-posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Notranjsko-kraška	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Zdrav način življenja	5.015	9.614	2.961	7.453	486	1.383	4.547	31.432	3.313	584	5.138	3.261	75.187
Duševno zdravje	31	412	798	495	122	42	923	1.979	775	105	383	197	6.262
Zdrava prehrana	2.565	1.452	2.420	4.088	344	1.055	10.545	13.331	1.671	155	1.625	1.060	40.311
Spolna vzgoja	1.085	2.106	1.853	9.922	567	934	3.591	13.684	3.691	754	3.997	3.684	45.868
Telesna dejavnost	977	701	605	765	255	632	3.009	4.135	814	212	905	482	13.492
Dobra drža	22	-	-	164	-	-	126	90	26	16	143	199	786
Zasvojenosti	109	325	880	1.979	147	264	221	2.370	24	63	247	988	7.617
Tvegano pitje alkohola	117	1	-	622	3	-	256	548	596	170	281	366	2.960
Kajenje tobaka	389	194	8	550	1	25	394	3.205	464	83	815	730	6.858
Ilegalne droge	-	-	102	1.334	-	287	45	233	-	-	-	211	2.212
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	492	922	566	3.249	190	986	648	2.946	31	133	523	2.190	12.876
Dejavniki tveganja za KVB ²⁾	820	1.101	487	370	44	217	929	838	699	84	746	103	6.438
Zdravo hujšanje	285	392	80	97	272	71	282	599	186	123	108	45	2.540
Rak	216	61	688	1.301	-	530	2.142	6.372	122	-	287	529	12.248
Nalezljive bolezni	-	249	252	228	-	409	373	3.242	466	65	409	616	6.309
Sladkorna bolezen	1.241	-	-	29	11	-	347	70	1.816	10	109	274	3.907
Osebna higiena	8	1.224	1.083	1.685	4	1.472	1.498	16.811	67	67	115	1.143	25.177
Zobozdravstvena vzgoja	9.229	120.672	11.694	117.120	3.409	14.899	73.751	160.991	4.361	4.257	26.866	32.499	579.748
Šola za starše – zgodnja nosečnost	227	191	176	6	65	5	2.158	36	-	-	-	41	2.905
Šola za starše – predporodna priprava	563	2.022	1.137	4.045	339	29	2.995	3.654	72	-	307	137	15.300
Visok krvni tlak	295	-	356	140	28	-	97	90	85	-	20	11	1.122
Drugo ³⁾	1.981	547	1.858	3.606	649	222	3.971	10.222	1.850	864	1.190	2.760	29.720
SKUPAJ	25.667	142.186	28.004	159.248	6.936	23.462	112.848	276.878	21.129	7.745	44.214	51.526	899.843
%	2,9	15,8	3,1	17,7	0,8	2,6	12,5	30,8	2,3	0,9	4,9	5,7	100,0

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Bolezni srca in ožilja.

³⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Graf 2: Izvajanja in udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Graf 3: Udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013

%	< 7 let	7-9 let	10-14 let	15-19 let	Starši ²⁾	Odrasli ³⁾	Str. delavci ⁴⁾	Drugi
Notranjsko-kraška	41,2	12,2	29,6	2,2	4,1	10,2	0,7	
Jugovzhodna Slovenija	28,2	15,5	26,3	9,2	3,1	15,9	0,3	1,5
Zasavska	28,1	32,3	22,8	3,5	2,1	10,0	0,1	1,0
Pomurska	23,1	13,8	11,3	6,6	9,1	32,6	2,6	1,0
Savinjska	22,9	41,2	20,4	5,8	3,1	3,4	2,5	0,6
Goriška	21,3	42,4	18,5	11,3	2,0	3,4	1,0	0,2
Osrednjeslovenska	20,5	39,9	21,5	7,1	2,5	6,8	1,2	0,5
SLOVENIJA	20,0	34,1	27,7	5,5	2,4	8,7	0,7	1,0
Koroška	19,0	23,6	29,4	5,7	6,2	12,0	2,4	1,6
Podravska	15,8	49,0	25,7	3,4	1,4	4,6	0,1	
Obalno-kraška	11,6	58,5	15,7	8,3	0,7	2,0	2,4	0,7
Spodnjeposavska	10,7	40,3	33,9	2,8	6,6	3,6	2,2	
Gorenjska	6,9	16,3	18,8	14,0	1,9	41,7		0,4

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Starši predšolskih, osnovnošolskih otrok in dijakov.

³⁾ Odrasli in mladina od 20 let dalje (študenti).

⁴⁾ Pedagoški delavci, vzgojitelji in zdravstveni delavci.

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

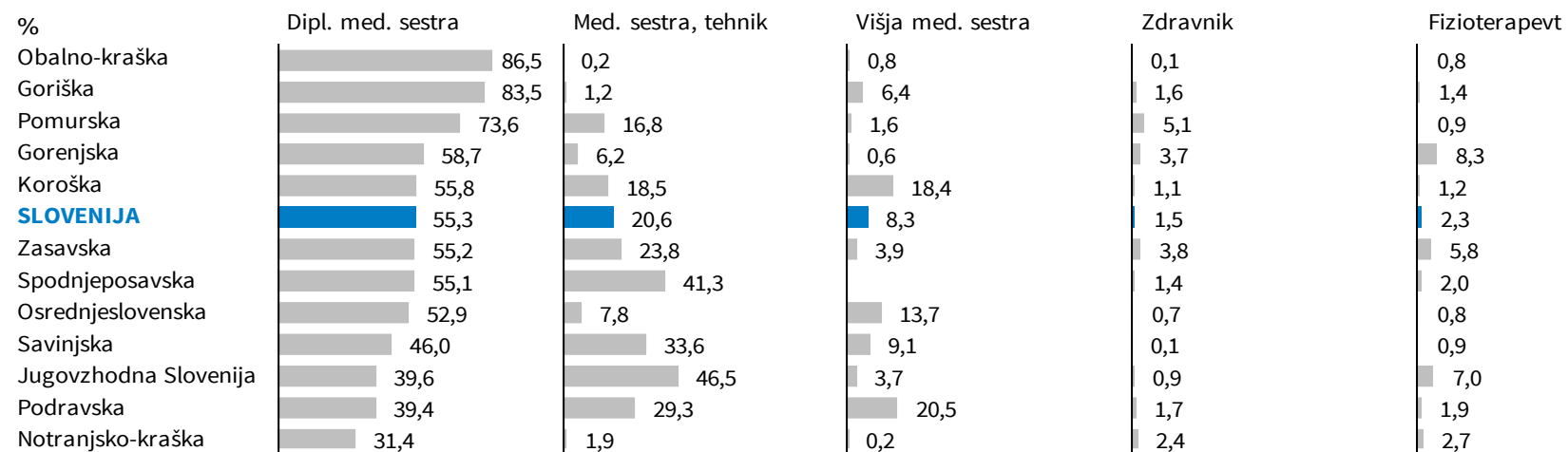
4.3 Tabela 8: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2013

Izvajalec ¹⁾ (poklicni profil) ²⁾	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Spodnjeposavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Notranjsko-kraška	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Število													
Zdravnik	339	39	24	7	26	14	69	95	64	15	45	3	740
Zobozdravnik	-	110	85	493	52	-	16	52	11	1	3	10	833
Diplomirana medicinska sestra	4.881	915	1.209	3.399	381	552	2.983	7.155	1.016	199	2.336	1.828	26.854
Višja medicinska sestra	109	475	398	671	27	-	277	1.859	10	1	179	17	4.023
Fizioterapevt	59	45	25	66	40	20	531	110	143	17	39	16	1.111
Diplomirani organizator dela v zdravstvu	25	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	30
Profesor zdravstvene vzgoje	41	-	-	-	-	-	-	1.899	167	-	87	-	2.194
Medicinska sestra, zdravstveni tehnik	1.112	680	401	2.483	164	414	3.510	1.059	108	12	34	5	9.982
Drugi	62	58	26	267	-	2	155	1.304	211	388	73	234	2.780
SKUPAJ	6.628	2.322	2.168	7.386	690	1.002	7.541	13.538	1.730	633	2.796	2.113	48.547

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

²⁾ Število kaže, kolikokrat je pri izvajanju zdravstvenovzgojne dejavnosti sodeloval določen poklicni profil (npr. 740-krat je sodeloval zdravnik).

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Graf 4: Izbrani izvajalci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2013

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

Vir: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

SEZNAM GRAFOV IN TABEL

SEZNAM GRAFOV

4.3 Graf 1: Izvajanja in udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti , Slovenija, 2004–2013	4-2
4.3 Graf 2: Izvajanja in udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-8
4.3 Graf 3: Udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-9
4.3 Graf 4: Izbrani izvajalci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-11

SEZNAM TABEL

4.3 Tabela 1: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2004–2013	4-3
4.3 Tabela 2: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2013	4-3
4.3 Tabela 3: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in vsebinah, Slovenija, 2013	4-4
4.3 Tabela 4: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti , Slovenija, 2013	4-5
4.3 Tabela 5: Metode zdravstvenovzgojnega dela , Slovenija, 2013	4-5
4.3 Tabela 6: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-6
4.3 Tabela 7: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-7
4.3 Tabela 8: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2013	4-10

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Vzgoja za zdravje	Vzgoja za zdravje je načrtovan proces, ki z različnimi pristopi posamezniku omogoča pridobivanje znanja ter oblikovanje stališč in vedenj za zdrav slog življenja.	Beleži se samo dejavnosti, ki so načrtovane in trajajo najmanj 15 minut. Ne upoštevamo npr. pogovora z bolnikom ob obravnavi ali pregledu, ker je to del vsake obravnave ali pregleda.	Health education
Izvajalci	Izvajalci vzgoje za zdravje so lahko vsi zdravstveni delavci oz. njihovi sodelavci, ki neposredno sodelujejo v procesu.	Eno dejavnost lahko izvaja 5 (pet) različnih izvajalcev.	Health educators